

Vårens böcker

Peter A. Sjögren, Samfundets litteraturansvarige, har gjort några nedslag bland böcker våren 2013 från Finland eller med annan Finlandsanknytning. Förlaget är Schildts & Söderströms om inte annat anges.

I den finlandssvenska skönlitterära prosan sticker flera yngre kvinnliga författare ut. **Hannele Mikaela Taivassalo** har med *Svulten* rott i land ett djärvt projekt att skriva en litterär roman om en kvinnlig vampyr. Som sig bör förflyttas handlingen i tid rum från Gustav III:s Stockholm och runt om i Europa för att till slut hamna i dagens Helsingfors. Vampyren är en kallblodig mörderska, men författaren skildrar henne med medkänsla.

Den mycket begåvade och redan flerfaldigt prisbelönade **Johanna Holmström** tar med *Asfaltsänglar* (även på Norstedts) ytterligare ett steg i sin karriär. Romanen handlar om att leva som muslimsk flicka och ung kvinna i Helsingfors. Den är välskriven, lättläst, engagerande men lite för splittrad på olika teman. Bäst är den i sin skildring av det sociala livet och spelet i en högstadieskola i en Helsingforsförort.

Tomas Jansson debuterar med *Batman bor inte här längre*. Det är en riktigt bra roman om en familjs sammanbrott, där dominerande faktorer är övergivenhet och längtan, svek och bitterhet. Tonträffen är total i dialogen mellan de tonåriga huvudpersonerna.

Anders Larssons *Hjärtat är en indian* är noveller huvudsakligen om familjerelationer, uppfinningsrikt och välformulerat. Författaren är rikssvensk men sedan länge bosatt i Finland och är förutom produktiv författare även en känd skådespelare.

Liselott Willén är bördig från Åland men bosatt i Sverige, där hon arbetar som läkare och skriver romaner. *Jakthistorier* (Albert Bonniers Förlag), som utspelar sig just på Åland, är en lågintensiv, psykologiskt förtätad spänningsroman om en chefsrekyterare som blir förhäxad av hustrun till en av kandidaterna till tjänsten.

Bland översatta romaner har vi något så ovanligt som en italiensk, **Diego Maranis** *Ny finsk grammatik* (övers. Johanna Hedenberg, Karneval Förlag). Det är en sorgsen och vacker bok som utspelar sig under andra världskriget och handlar om ett tragiskt misstag varigenom en man som tappat minnet hamnar i ett språk och en miljö som han är helt främmande i.

Av översättningarna från finska lyser en med särskild styrka: **Sofi Oksanens** *När duvorna tystnar* (övers. Janina Orlov, Albert Bonniers Förlag). Det är hennes tredje med estniskt tema och ännu en stor, rik, mångfasetterad roman om Estlands ofrihet, denna gång med tyngdpunkten på svekets – det personliga och landssvekets – psykologi.

Tuomas Kyrö har med *Tiggaren och haren* (övers. Mårten Westö, Brombergs Förlag) åstadkommit en ”road novel” som uttryckligen är inspirerad av Arto Paasilinna och med ungefär samma kvaliteter som en roman av denne, dock med ett större inslag av samhällskritik.

Matti Rönkä belönades med Glasnyckeln för sin första kriminalroman med ingermanländaren Viktor Kärppä i huvudrollen. Uppföljaren *Brodern från Moskva* (övers. Janina Orlov, Lindelöws Förlag) är välskriven på en lagom hårdkokt prosa, ingermanländarnas historia belyses bra, men särskilt spännande är romanen inte.

En enda diktsamling har passerat under mina ögon, men den är desto starkare. **Ralf Andtbacka** bjuder med *Fält* på julafton för poesiälskare, särskilt de som gillar språkmaterialism. Det är en generös, infallsrik, humoristisk diktsamling om det mesta mellan himmel och jord.

En essäsamling får bilda övergång mellan skön- och saklitteratur. I *Den underjordiska moskén* framträder den lärde essäisten **Leif Salmén** som politiskt vänstersinnad men värdekonservativ polemiker, med udden riktad mot de nutida politiker, ekonomer och politisk-ekonomiska tänkare som han menar bär ansvaret för världsekonomin och välfärdssamhällets pågående nedbrytning.

Biografier är tydligen populära utgivningsobjekt. **Gustav Björkstrand**, professor, utbildningspolitiker, biskop har skrivit en stor biografi över en företrädare med snarlikt cv: *Jacob Tengström. Universitetsman, kyrkoledare och nationsbyggare*. Det är en mycket gedigen och heltäckande levnadsteckning över en fascinerande mångbegåvad person, en av 1809 års ledande män och Finlands första ärkebiskop. Tyvärr tyngs framställningen av en präktigt träaktig stil, närmast ett slags utredningsprosa.

Svenska folkskolans vänner – en av de förmögna finlandssvenska kulturstiftelserna – har startat en serie kortfattade biografier över personer som man menar riskerar att oförtjänt glömmas bort. Bara under våren har tre titlar utkommit. *Eirik Hornborg. Orädd sanningssägare och rättsskämpe* av **Anna Lena Bengelsdorff** är en levnadsteckning som börjar lite trevande men blir allt bättre och mer intressant ju längre fram i livet vi får följa den på sin tid både i Finland och Sverige mycket berömda historikern, politikern och publicisten.

Aleko Lilius var under första hälften av 1900-talet en mycket känd äventyrare, äventyrlig affärsman och författare. Hans liv skildras i *Aleko Lilius. Med äventyr i portföljen* av journalisten **Marit Lindqvist**, som inte riktigt lyckas övertyga om att han är orättvist bortglömd.

Den bästa av de tre SFV-biografierna är utan tvekan **Pia Heikkiläs** *Anna Bondestam. Det röda Svenskfinlands röst*. Det är en värdefull levnadsteckning av en författare som på sin tid var mycket uppskattad men aldrig riktigt har platsat i den finlandssvenska litterära kanon och vars brist på självförtroende hindrade henne att förverkliga sin fulla potential.

Historia är alltid en populär genre. **Jan Olov Näsmans** *Till Finlands räddning och Sveriges heder. Svenska brigaden i det finska inbördeskriget 1918* är en lättläst, lidelsefri men inte okritisk skildring av en ganska bortglömd svensk militärintervention och om det krig som den gjordes i.

Johanna Ilmakunnas' *Ett ståndsmässigt liv. Familjen von Fersens livsstil på 1700-talet* (övers. Camilla Frostell, Svenska litteratursällskapets förlag) är en bearbetning av en doktorsavhandling. Det är en närstudie av högadlig livsstil på 1700-talet, mycket är

intresseväckande, men för den icke-akademiska läsaren hamnar texten alltför ofta i långrandig sifferexercis.

Svenska språkets ställning och utveckling i Finland är ett kärt debattämne och nu föremål för ett stort forskningsprojekt. En rapport från fältet har skrivits av **Marika Tandefelt**. Titeln är *Prima vara! Språk- och stilhistoriska studier i finlandssvenska och svenska varuhusannonser under 1900-talet* (Svenska litteratursällskapets förlag). När går Stockmann och NK i sina dagspressannonser över från ni- till du-tilltal? När slopar de verbens pluralformer? Är reklamspråket så rikt på värderande adjektiv, gärna i komparativ och superlativ, som ofta påstås? Det är de viktigaste frågorna som tas upp och besvaras i denna riktigt underhållande bok, som också placerar frågorna inom deras allmänspråkliga utvecklingsram. Som professor i svenska språket vid Svenska handelshögskolan i Helsingfors (Hanken) är Marika Tandefelt den idealiska författaren till detta verk.